

Hrvatska mirovinska reforma: izazovi novog sustava na tri oslonca (Povod i ciljevi rasprave)

(1) Mirovinska reforma najdalekosežnija je socijalna reforma s kojom se do sada Hrvatska suočila. Ona će neposredno utjecati na životne uvjete oko petine naše populacije. Posredno, reforma se odnosi na interese svih građana Hrvatske jer im je mirovina "izvjesna budućnost". Pokazatelj prema kojem se posredstvom mirovinskog sustava distribuira oko 12% BDP-a sam za sebe govori o važnosti mirovina za nacionalnu ekonomiju. Osim toga, umirovljenici čine značajan dio biračkog tijela, što znači da presudno utječu na političku opciju i strukturu koja će upravljati zemljom. Stoga je razumljivo da se oko mirovinske reforme ukrštaju mnogi interesi i kristaliziraju gospodarske, socijalne i političke napetosti.

(2) U Hrvatskoj se već duže vrijeme priprema mirovinska reforma. Opće je prihvaćena ocjena da je mirovinski sustav dospio u duboku krizu i da je iz nje moguće izići tek radikalnijim promjenama u njegovoj strukturi i načinu funkcioniranja. O tijeku priprema za reformu održano je nekoliko stručnih rasprava, a u javnim su glasilima već dugo prisutne polemike o položaju umirovljenika i o preobrazbi mirovinskog sustava. Do sada je priređeno nekoliko nacrti zakona o mirovinskom osiguranju, a o posljednjem, priređenom u ožujku ove godine, održana je druga po redu saborska rasprava. U momentu pisanja ovog teksta izvjesno je da će se održati i "treće čitanje". No lako je moguće da se usvajanje zakona, zbog snažnih kontroverzi koje u javnosti izaziva, odgodi mimo predviđenih rokova. Dodatnu neizvjesnost u vezi sa sudbinom mirovinske reforme unijela je nedavna presuda Ustavnog suda kojom je osporeno nekoliko članaka Zakona o usklađivanju mirovina. Nastavak rasprave o novom mirovinskom sustavu treba očekivati i zbog toga što još praktično nije otvoren dosje tzv. drugog stupa, odnosno obvezne kapitalizirane štednje. Sigurno će se u raspravi o drugom stupu otvoriti nova pitanja na

koja još nema pripremljenih odgovora. Dakle, očekujemo produžetak i proširenje rasprave o promjenama u mirovinskom sustavu. Uostalom, dugotrajne i kontroverzne rasprave o mirovinskoj reformi bile su i u znatno razvijenijim zemljama kao što su Švedska, Njemačka ili Italija, gdje su problemi mirovinskog osiguranja bili ipak manje izraženi. Važno je, naime, da se mirovinska reforma dobro pripremi prvo na stručnoj, a potom na političkoj razini. Drugim riječima, treba težiti postignuću što šireg nacionalnog konsenzusa oko njenih ključnih točaka.

(3) Držimo da su ovo dovoljno valjani argumenti za organiziranje Okruglog stola o našoj mirovinskoj reformi. Na njega su pozvani kompetentni ljudi različitog profila (znanstvenici, političari, predstavnici raznih interesnih udruga) koji su upućeni ili se neposredno bave problemima vezanim uz mirovinski sustav. Raspravom bismo htjeli dodatno osvijetliti gospodarski, socijalni i politički kontekst reforme. Nadalje, htjeli bismo da se rasprava vodi s argumentima, s odmakom od napregnutih tekućih konfrontacija, jer smatramo da je to nužno za traganje za primjerenim rješenjima. Pretpostavljamo da će u raspravi dosta pažnje biti posvećeno glavnim promjenama u tzv. prvom stupu međugeneracijske solidarnosti, prvenstveno dobi umirovljenja za muškarce i žene, načinu usklađivanja mirovina, definiciji invalidnosti i slično. No isto tako bilo bi potrebno da se govori o osnovnim problemima drugog i trećeg stupa. Rječju, cilj je rasprave da najkompetentniji ljudi razmotre kontekst u kojem se reforma priprema, da iznesu argumente za ili protiv nekih rješenja te da tako pomognu boljem razumijevanju ciljeva i dosega mirovinske reforme. Bit će to doprinos traganju za koherentnim, održivim i našim okolnostima prilagođenim mirovinskim sustavom.

Organizatori Okruglog stola